

Informeren en betrekken beklaagde

Het onderzoek naar wetenschappelijke integriteit gezien vanuit
behoorlijkheidsperspectief

Een onderzoek naar de handelwijze van de Universiteit Utrecht en het Landelijk Orgaan
Wetenschappelijke Integriteit tijdens hun onderzoek naar wetenschappelijke integriteit.

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over Universiteit
Utrecht en de klacht over het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit te Amsterdam
gegrond.

Datum: 22 september 2015

Rapportnummer: 2015/140

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	3
1. Inleiding	4
2. Wat is er gebeurd? Wat was aanleiding voor de klachten?	5
2.1 Onderzoek door CWI/UU	5
2.2 Onderzoek door LOWI	6
2.3 Technisch onderzoek door commissie UU	8
3. Klachten over UU en LOWI	8
4. Oordeel Nationale ombudsman over optreden UU	9
4.1 Oordeel	9
4.2 Toelichting	10
5. Oordeel Nationale ombudsman over optreden LOWI	14
5.1 Oordeel	14
5.2 Toelichting	15
6. Conclusie	17
Bijlage A: Verslag van bevindingen	18
A.1 Onderzoek UU naar onregelmatigheden in artikel	18
A.2 Onderzoek(en) LOWI naar klachten over besluit UU	21
A.3 Technisch onderzoek UU naar artikelen van de heer Blok	25
Bijlage B: Onderzoeksverantwoording incl. vragen	27
B.1 Onderzoeksverantwoording	27
B.2 Vragen aan UU	28
B.3 Vragen aan LOWI	29

SAMENVATTING

Op 13 maart 2014 heeft de Nationale ombudsman een klacht ontvangen van de heer Blok¹ over de Universiteit Utrecht (UU) en over het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI). Hij klaagt over de gang van zaken tijdens het onderzoek naar zijn wetenschappelijke integriteit. De UU is op basis van het onderzoek tot een voorlopig oordeel gekomen. Daarover hebben zowel de twee wetenschappers die geklaagd hadden, als de heer Blok zich tot het LOWI gewend. Het LOWI heeft de klachten van de twee wetenschappers gegrond verklaard en de klachten van de heer Blok ongegrond verklaard. Vervolgens is de UU tot het oordeel gekomen dat de heer Blok in strijd met de wetenschappelijke integriteit heeft gehandeld.

De Nationale ombudsman heeft de klachten onderzocht vanuit het oogpunt van behoorlijke omgang met de burger. Hij ziet het in dit dossier niet als zijn taak om uitspraken te doen over het besluit van het bestuur van de Universiteit en/of het LOWI en de onderliggende motivering. In dat kader is het belangrijk om te vermelden dat - gelet op een recente uitspraak van de Rechtbank Amsterdam² - de Nationale ombudsman zich niet bevoegd acht in klachten over het LOWI. Het LOWI heeft aangegeven in dit onderzoek vrijwillig mee te willen werken.

De Nationale ombudsman weet dat een onderzoek naar wetenschappelijke integriteit belangen van zowel individuele wetenschappers als wetenschappelijke (overheids)instituten raakt. Een individuele wetenschapper heeft daarbij een kwetsbare positie. Om die reden vindt de Nationale ombudsman het belangrijk dat de overheden en instituten met een overheidstaak bij integriteitsonderzoeken zeer zorgvuldig omgaan met de individuele wetenschapper die onderwerp is van het onderzoek, en dat zij aandacht hebben voor zijn positie en belang.

Behoorlijke omgang met de burger houdt in dit dossier in dat de Universiteit Utrecht en het LOWI de heer Blok de mogelijkheid moeten geven om tijdens het onderzoek naar zijn wetenschappelijke integriteit zijn procedurele kansen te benutten en daarbij moeten zorgen voor een eerlijke en transparante gang van zaken.

De UU en het LOWI dienen daartoe de heer Blok alle informatie te geven over handelingen en besluiten die de belangen van de heer Blok kunnen raken. De UU en het LOWI moeten de heer Blok de gelegenheid geven zijn standpunt en daarbij horende feiten naar voren te brengen en te verdedigen en het daaraan tegenovergestelde standpunt te bestrijden (hoor en wederhoor). De UU en het LOWI dienen actief informatie te geven over de procedurele mogelijkheden die de heer Blok kan benutten, en moeten de heer Blok duidelijk maken waarom ze bepaalde dingen doen. Kortom: de Universiteit Utrecht en het LOWI moeten een onderzoek realiseren waarbij zij fair play voor de burger borgen.

---

¹ Alle namen zijn gefingeerd.

² D.d. 17 juli 2015.

Met deze noties heeft de Nationale ombudsman naar de gang van zaken zoals beschreven in het verslag van bevindingen, gekeken.

Hij heeft daarbij vastgesteld dat de Universiteit Utrecht op een aantal punten niet transparant is geweest. Zo heeft de UU niet toegelicht hoe ze de experts heeft gekozen en heeft ze de heer Blok tijdens het proces niet op de hoogte gehouden van haar correspondentie met deze experts. Op een aantal punten heeft de Universiteit de heer Blok niet de kans heeft gegeven om zijn procedurele kansen te benutten, waar hij dat wel had mogen verwachten. Met name heeft de UU de heer Blok tijdens het onderzoek niet geïnformeerd over de aard en omvang van de klacht en heeft ze het vervolgonderzoek door een afhankelijke en anonieme technische commissie laten uitvoeren.

Verder heeft de Nationale ombudsman vastgesteld dat het LOWI de heer Blok niet zorgvuldig heeft geïnformeerd en betrokken bij zijn hoorzittingen. En dat het LOWI in een van de klachten de heer Blok niet de procedurele mogelijkheden heeft geboden die passen bij de positie en belang van degene wiens wetenschappelijke integriteit in het onderzoek ter discussie staat.

Alles bij elkaar genomen komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat de klachten over de onderzochte gedragingen van de Universiteit Utrecht en het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit zijn gegrond wegens strijd met het vereiste van fair-play.

1. INLEIDING

Op 13 maart 2014 heeft de Nationale ombudsman een klacht ontvangen van de heer Blok³ over de Universiteit Utrecht (UU) en over het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI). Hij klaagt over de gang van zaken tijdens het onderzoek naar zijn wetenschappelijke integriteit. De UU is op basis van het onderzoek tot een voorlopig oordeel gekomen. Daarover hebben zowel de twee wetenschappers die geklaagd hadden, als de heer Blok zich tot het LOWI gewend. Het LOWI heeft de klachten van de twee wetenschappers gegrond verklaard en de klachten van de heer Blok ongegrond verklaard. Vervolgens is de UU tot het oordeel gekomen dat de heer Blok in strijd met de wetenschappelijke integriteit heeft gehandeld.

De Nationale ombudsman heeft de klachten onderzocht vanuit het oogpunt van behoorlijke omgang met de burger. Hij ziet het in dit dossier niet als zijn taak om uitspraken te doen over het besluit van het bestuur van de Universiteit en/of het advies van het LOWI en de onderliggende motivering. In dat kader is het belangrijk om te vermelden dat - gelet op een recente uitspraak van de Rechtbank Amsterdam⁴ - de Nationale ombudsman zich niet bevoegd acht in klachten over het LOWI. Het LOWI heeft aangegeven in dit onderzoek vrijwillig mee te willen werken. Voor meer informatie zie de onderzoekverantwoording in bijlage B.

---

³ Alle namen zijn gefingeerd.

⁴ D.d. 17 juli 2015.

De ombudsman heeft de betrokken personen geanonimiseerd. Hij realiseert zich dat hij daarmee in dit dossier de herkenbaarheid slechts in beperkte mate kan voorkomen. Dit rapport betreft de klachten over beide instanties, de UU en het LOWI. De klachten zijn aanvankelijk los van elkaar door de ombudsman behandeld. In de loop van het onderzoek bleek het echter moeilijk om de gebeurtenissen van elkaar los te koppelen.

Leeswijzer

In dit rapport vindt u om te beginnen in hoofdstuk 2 een samenvatting van het verslag van bevindingen (voor een uitgebreide versie zie bijlage A). Op basis van het verslag van bevindingen heeft de Nationale ombudsman geoordeeld over de klacht.

De klachten staan in hoofdstuk 3. Het oordeel van de ombudsman over de werkwijze van de Universiteit Utrecht staat in hoofdstuk 4, het oordeel over de werkwijze van het Landelijke Orgaan Wetenschappelijke integriteit staat in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 staat de eindconclusie. Zie bijlage B voor de onderzoeksverantwoording en vragen.

2. WAT IS ER GEBEURD? WAT WAS AANLEIDING VOOR DE KLACHTEN?

Dit hoofdstuk bevat een samenvatting van het verslag van bevindingen, voor een uitgebreide versie zie bijlage A.

2.1 Onderzoek door CWI/UU

De heer Blok werkt van 2007 tot eind 2012 als wetenschappelijk onderzoeker bij de Universiteit Utrecht (verder de UU of de Universiteit). Hij publiceert in die periode meerdere artikelen samen met collega-wetenschappers van de UU en ook daarbuiten. Een van de artikelen is gepubliceerd in Nature 2013.

Vanaf april 2013: UU onderzoekt klacht(en) over wetenschappelijke integriteit

In april 2013 ontvangt de UU een klacht van twee wetenschappers van instituut X over onregelmatigheden in een artikel in Nature 2013. De publicatie gaat over hoe wortelcellen van een bepaalde plant informatie krijgen in welke richting ze moeten groeien. De klacht betreft onregelmatigheden in sommige beelden (van de wortelcellen) in het artikel. Kort samengevat gevat zouden in een aantal beelden onterecht geen witte lijn zijn geplaatst om aan te geven dat het samengestelde beelden betreft. Verder zou een aantal beelden gedupliceerd⁵ zijn. Auteurs van het betreffende artikel zijn de heer Blok, zijn voormalig afdelingshoofd van de betrokken faculteit de heer Smink en nog twee andere collega-wetenschappers.

Het bestuur van de Universiteit verzoekt de commissie voor wetenschappelijke integriteit (verder CWI/UU) om een onderzoek naar deze klacht in te stellen. De CWI/UU beschouwt alle vier de auteurs van het artikel in Nature 2013 als beklaagden. Midden mei ontvangt de CWI/UU een aanvullende klacht van de twee wetenschappers van instituut X

⁵ Meermaals gebruiken van hetzelfde beeld voor verschillende gegevens.

over onregelmatigheden in nog twee andere artikelen, namelijk in Cell 2012⁶ en in Nature 2008⁷. Ze stuurt deze aanvulling niet door naar de heer Blok.

CWI/UU raadpleegt experts

De CWI/UU vraagt schriftelijke reacties van de betrokken partijen en hoort hen. Ook stelt zij een groep experts samen die ze kan raadplegen. Omdat het moeilijk is om personen te vinden die deskundig zijn op het vakgebied en tegelijkertijd onafhankelijk zijn (in de zin dat zij niet hebben samengewerkt met een van de betrokkenen), vraagt de CWI/UU de betrokken partijen (klagers en aangeklaagden) om suggesties.

De CWI/UU kiest uiteindelijk drie experts, die geen van allen door de heer Blok zijn genoemd. De CWI/UU raadpleegt hen meerdere keren. De eerste keer legt ze de experts de beide klachten voor en de betreffende artikelen met het verzoek om hierop te reageren. De CWI/UU legt hun ook de nagekomen klacht voor, omdat een van de beklagde mede-auteurs in zijn verweer inging op het artikel in Cell 2012. De tweede keer legt de CWI/UU de experts het verweerschrift voor van de heer Blok met de vraag of en in hoeverre deze informatie hun eerdere conclusie beïnvloedt.

De drie geraadpleegde experts geven op de vraag hoe de geconstateerde anomalieën gewaardeerd dienen te worden, wisselende antwoorden.

Dhr Blok legt verklaring af

Een dag voor de eindhoorzitting⁸ verklaart de heer Blok schriftelijk dat er inderdaad sprake is van duplicatie van beelden, veroorzaakt door haast, tijdsdruk en onzorgvuldigheid.

12 september 2012: bestuur UU neemt besluit

Op basis van haar onderzoek adviseert de CWI/UU het bestuur van de UU. Daarin geeft zij aan dat de heer Blok verwijtbaar onzorgvuldig heeft gehandeld. Hierdoor laat het artikel in Nature 2013 ernstige tekortkomingen zien. Wat de CWI/UU betreft is het niet eenduidig dat het om opzettelijke manipulatie ging. Over de heer Smink adviseert de CWI/UU dat hem geen onzorgvuldigheid te verwijten valt. De CWI/UU adviseert het bestuur van de UU om aanvullend onderzoek te laten doen naar de twee publicaties waarover later klachten zijn binnengekomen, en naar andere publicaties waarvan de heer Blok mede-auteur is. Het bestuur van de Universiteit neemt dit advies over in zijn besluit d.d. 12 september 2013.

2.2 Onderzoek door LOWI

Vanaf november 2013: LOWI onderzoekt meerdere klachten over besluit bestuur UU

Een aantal betrokkenen is het niet eens met dit besluit van de UU en wendt zich om die reden met een klacht tot het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (verder het LOWI⁹).

⁶ Het artikel kent 16 auteurs, waaronder de heer Blok, de heer Smink en de twee wetenschappers van instituut X.

⁷ Het artikel kent 14 auteurs, waaronder de heer Blok en de heer Smink.

⁸ 15 augustus 2013.

⁹ Het LOWI is een onafhankelijke (advies)organisatie, die onder meer de Colleges van Bestuur van de Nederlandse universiteiten adviseert over mogelijke schendingen van wetenschappelijke integriteit.

- De twee wetenschappers van instituut X zijn het niet eens met de eindconclusie. Zij zijn van mening dat er sprake is van welbewuste manipulatie ('*deliberate manipulation*') van onderzoeksgegevens en dat deze handelwijze dient te worden gekwalificeerd als schending van wetenschappelijke integriteit ('*violation of scientific integrity*').
- Ook de heer Blok klaagt over het besluit van de UU. Hij vindt onder meer dat de UU hem en de heer Smink ongelijk heeft beoordeeld en dat de door de CWI/UU gevolgde procedure niet eerlijk en transparant is.

Het LOWI neemt alle klachten tegelijkertijd in behandeling.

LOWI vraagt reacties en houdt meerdere hoorzittingen

Het LOWI vraagt schriftelijke reacties van de betrokken partijen. Het informeert ook de heer Blok begin januari 2014 over de klacht van de twee wetenschappers van instituut X.

Op 8 januari 2014 neemt de heer Blok deel aan meerdere gesprekken en hoorzittingen van het LOWI over de verschillende klachten.

- In de ochtend heeft de heer Blok een informatieve bijeenkomst met het LOWI over onderwerpen die zijn eigen klacht én ook die van de twee wetenschappers van instituut X betreffen. Het LOWI informeert de heer Blok tijdens deze bijeenkomst ook over de hoorzitting diezelfde middag in het kader van de klacht van de twee wetenschappers van instituut X, die per video-conference deel zullen nemen.
- In de middag neemt de heer Blok deel aan een hoorzitting over zijn eigen klacht over de UU. Het LOWI geeft daarbij het woord aan onder meer de heer Smink, die als (derde) belanghebbende ook aanwezig is.
- Daarna vindt de hoorzitting plaats over de klacht van de twee wetenschappers van instituut X. Het LOWI staat de heer Blok toe bij de hoorzitting als toehoorder aanwezig te zijn. Hij krijgt niet het woord op het moment dat er rechtstreekse beschuldigingen over hem worden geuit.

7 februari 2014: LOWI geeft zijn advies

Over de klacht van de twee wetenschappers van instituut X adviseert het LOWI het bestuur van de UU om het voorgenomen besluit te heroverwegen, in die zin dat de klacht van de twee wetenschappers van instituut X gegrond wordt verklaard en dat het aandeel van de heer Blok in *Nature* 2013 moet worden beoordeeld als in strijd met de eis van zorgvuldigheid, betrouwbaarheid en controleerbaarheid. Deze overtredingen leiden tot schending van wetenschappelijke integriteit. Indien het bestuur van de UU vasthoudt aan de inhoud van het voorgenomen besluit, dient het bestuur dit, naar het oordeel van het LOWI, uitvoeriger, overtuigender en specifiekter te motiveren waarom er geen sprake is van schending van wetenschappelijke integriteit.

Over de klacht van de heer Blok oordeelt het LOWI de klacht over de ongelijke beoordeling tussen de heer Blok en de heer Smink als ongegrond en de klacht over de onderzoekprocedure van de CWI/UU eveneens als ongegrond.

2.3 Technisch onderzoek door commissie UU

Vanaf november 2013: UU verricht aanvullend technisch onderzoek

Terwijl het onderzoek van het LOWI loopt, vraagt het bestuur van de UU in november 2013 een aantal experts om een technische analyse uit te voeren van de data van een aantal publicaties waarvan de heer Blok eerste of laatste auteur was. Dit betreft vier artikelen: Nature 2013, Cell 2012, Development 2010 en Nature 2008. Van de experts is bekend dat zij in dienst zijn bij de UU. Om de vertrouwelijkheid van hun werk te borgen, maakt het bestuur hun namen niet bekend.

De UU vindt dat zij vanwege de geruchtenstroom die inmiddels op gang is gekomen in ieders belang de procedure zo snel mogelijk moet afronden.

Eind januari 2014 informeert de UU de heer Blok over de conclusie van het technisch onderzoek en verzoekt hem om hierop te reageren. *'.....Samengevat is de commissie van oordeel dat vanwege aard en frequentie van de manipulaties en het feit dat deze gedurende een opeenvolgend aantal jaren hebben plaatsgevonden, maar niet in de artikelen waar de heer Blok geen eerste of laatste auteur was, deze in ieder geval ten dele bewust moeten hebben plaatsgevonden.....'*

Eind februari 2014: UU geeft haar definitief oordeel

De UU komt op basis van haar onderzoek tot haar definitieve oordeel. De heer Blok heeft volgens de UU in strijd met wetenschappelijke integriteit gehandeld. *'.....manipulations have been discovered, which given their nature and frequency must have been in part deliberate. The fabrication of data that were presented as actually obtained research findings did occur and thus the Netherlands Code of Conduct for Scientific Practice (principle of 'reliability') has been violated...'*

Het onderliggende advies van de CWI/UU maakt de UU bekend door dit - samen met het definitieve oordeel - te (laten) publiceren op de website van de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten.

Het contract van de heer Blok aan het instituut waar hij werkte, is niet meer verlengd. Zijn wetenschappelijke reputatie is nationaal en internationaal zeer ernstig beschadigd.

3. KLACHTEN OVER UU EN LOWI

Naar aanleiding van de hiervoor beschreven gang van zaken heeft de heer Blok de Nationale ombudsman benaderd met meerdere klachten over de procedure tijdens het onderzoek naar zijn wetenschappelijke integriteit.

De Nationale ombudsman heeft de klachten als volgt geformuleerd. Deze klachten dient als basis voor het onderzoek en het oordeel van de Nationale ombudsman.

| *De verzoeker, de heer Blok, klaagt erover dat (de CWI van) de Universiteit Utrecht*

1. *bij de selectie van geraadpleegde experts geen rekening heeft gehouden met het voorstel van de verzoeker;*
2. *de argumenten van de verzoeker minder onder de aandacht heeft gebracht van de geraadpleegde experts dan de argumenten van de klagers;*
3. *hem niet heeft geïnformeerd over de klacht(uitbreiding).*

De verzoeker klaagt er verder over dat de Universiteit Utrecht

4. *onvoldoende rekening met de verzoeker en zijn belangen heeft gehouden in het proces vanaf het instellen van een technische onderzoekscommissie;*
5. *ongemotiveerd het besluit neemt dat er sprake is van 'fabrication'.*

De verzoeker, de heer Blok, klaagt erover dat het LOWI:

1. *hem minder dan de anderen de gelegenheid heeft gegeven om zijn visie in te brengen tijdens de hoorzittingen;*
2. *argumenten die het standpunt van de verzoeker steunen, onvoldoende heeft mee laten wegen in de oordeelsvorming van het LOWI.*

4. OORDEEL NATIONALE OMBUDSMAN OVER OPTREDEN UU

4.1 Oordeel

De Nationale ombudsman weet dat een onderzoek naar wetenschappelijke integriteit belangen van zowel individuele wetenschappers als wetenschappelijke (overheids)instituten raakt. Een individuele wetenschapper heeft daarbij een kwetsbare positie. Om die reden vindt de Nationale ombudsman het belangrijk dat de overheden en instituten met een overheidstaak bij integriteitsonderzoeken zeer zorgvuldig omgaan met de individuele wetenschapper die onderwerp is van het onderzoek, en dat zij aandacht hebben voor zijn positie en belang.

De Nationale ombudsman heeft op basis van het verslag van bevindingen (zie bijlage A) geoordeeld over de klachten en daarbij getoetst op behoorlijkheid.

Behoorlijke omgang met de burger houdt in dit dossier in dat de Universiteit Utrecht en het LOWI de heer Blok de mogelijkheid moeten geven om tijdens het onderzoek naar zijn wetenschappelijke integriteit zijn procedurele kansen te benutten en daarbij moeten zorgen voor een eerlijke en transparante gang van zaken.

De UU en het LOWI dienen daartoe de heer Blok alle informatie te geven over handelingen en besluiten die de belangen van de heer Blok kunnen raken. De UU en het LOWI moeten de heer Blok de gelegenheid geven zijn standpunt en daarbij horende feiten naar voren te brengen en te verdedigen en het daaraan tegenovergestelde standpunt te bestrijden (hoor en wederhoor). De UU en het LOWI dienen actief informatie te geven over de procedurele mogelijkheden die de heer Blok kan benutten, en moeten de heer Blok duidelijk maken waarom ze bepaalde dingen doen. Kortom: de Universiteit Utrecht en het LOWI moeten een onderzoek realiseren waarbij zij fair play voor de burger borgen.

Met deze noties heeft de ombudsman naar de gang van zaken zoals beschreven in het verslag van bevindingen, gekeken.

Hij heeft daarbij vastgesteld dat de Universiteit Utrecht op een aantal punten niet transparant is geweest. Zo heeft de UU niet toegelicht hoe ze de experts heeft gekozen en heeft ze de heer Blok tijdens het proces niet op de hoogte gehouden van haar correspondentie met deze experts. Op een aantal punten heeft de Universiteit de heer Blok niet de kans gegeven om zijn procedurele kansen te benutten, waar hij dat wel had mogen verwachten. Met name heeft de UU de heer Blok tijdens het onderzoek niet geïnformeerd over de aard en omvang van de klacht en heeft ze het vervolgonderzoek door een afhankelijke en anonieme technische commissie laten uitvoeren. Deze punten worden nader toegelicht in de volgende paragraaf.

Alles bij elkaar genomen komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat de klacht over de onderzochte gedragingen van de Universiteit Utrecht is gegrond wegens strijd met het vereiste van fair-play.

4.2 Toelichting

Klacht 1

De verzoeker klaagt erover dat (de CWI van) de Universiteit Utrecht bij de selectie van geraadpleegde experts geen rekening heeft gehouden met het voorstel van de verzoeker.

De CWI/UU wilde in dit onderzoek experts raadplegen. Het was moeilijk om experts te vinden die én geen band hadden met een van de betrokkenen in het conflict én deskundig zijn. De CWI/UU heeft er daarom toe besloten om alle betrokkenen een aantal experts voor te laten stellen. Uiteindelijk heeft de CWI/UU gekozen voor een drietal kandidaten, die geen van allen waren genoemd door de heer Blok.

De Nationale ombudsman vindt het belangrijk dat de CWI/UU stilstaat bij de betekenis van haar keuze voor de heer Blok en bij hoe ze daar in haar procedure rekening mee kan houden. De keuze van de experts doet er namelijk toe, ook en met name voor de heer Blok. De betrokken wetenschappers werken in een zeer gespecialiseerd werkveld en hebben waarschijnlijk met de meesten op hun eigen vakgebied een keer samen onderzoek gedaan, artikelen geschreven en/of kennis gemaakt. Dat betekent tegelijkertijd dat bij een onderzoek naar een klacht belangen ook van collega-wetenschappers in het geding komen en verhoudingen onder druk kunnen komen te staan. Precies om de redenen die het voor de CWI/UU moeilijk maakt om geschikte experts te vinden, heeft de keuze van de experts grote betekenis voor de heer Blok.

De CWI/UU vindt met haar aanpak een aantal experts om te raadplegen. Zij besteedt daarna verder nauwelijks of geen aandacht aan wat deze keuze betekent voor de betreffende wetenschapper, terwijl dat wel had moeten. De CWI/UU onderkent het belang van onafhankelijkheid, dat is immers de reden waarom ze de betrokkenen om suggesties vraagt. Tegelijkertijd licht ze de heer Blok niet toe hoe ze tot haar keuze is

gekomen en in hoeverre de door haar gekozen experts uiteindelijk onafhankelijk zijn in dit conflict. De CWI/UU moet zich ervan bewust zijn dat de partijen de experts mogelijk niet belangeloos hebben voorgesteld. Ze mag er vanuit gaan dat haar keuze van experts vragen bij de heer Blok kan oproepen, omdat ze geen van de suggesties van de heer Blok heeft overgenomen.

De Nationale ombudsman vindt dat de UU op dit punt niet transparant heeft gehandeld. Door haar keuze toe te lichten aan de heer Blok, had de CWI/UU in elk geval kunnen tonen dat ze zijn positie serieus neemt.

De ombudsman vindt het des te belangrijker dat de CWI/UU aandacht besteedt aan de positie van de heer Blok, aangezien in dit dossier de expertmeningen een zwaarwegende rol hebben gespeeld bij het oordeel. De CWI/UU geeft aan dat zij degene is die eigenstandig oordeelt. Echter de CWI/UU heeft haar oordeel voor een zeer groot deel gebaseerd op de betekenis en waardering die de geraadpleegde experts geven aan het gebeurde. De ombudsman meent zelfs dat de experts in de praktijk een doorslaggevende rol hebben gespeeld. Ook in de klachtbehandeling van het LOWI hebben de meningen van de experts en de betekenis die de CWI/UU bij de beoordeling eraan heeft gegeven, een centrale rol gespeeld.

Ook het LOWI heeft het belang van de expertadviezen bevestigd in zijn advies: *'...Omdat de afweging van dit tussengebied op een zeer specialistisch wetenschappelijk terrein niet zonder deskundigenadviezen kan worden gemaakt, wordt de inhoud en interpretatie van deze deskundigenadviezen uiterst belangrijk en spelen die deskundigenadviezen een cruciale rol....'*¹⁰

Klacht 2

De verzoeker klaagt erover dat (de CWI van) de Universiteit Utrecht de argumenten van de verzoeker minder onder de aandacht heeft gebracht van de geraadpleegde experts dan de argumenten van de klagers.

De ombudsman ziet geen aanwijzingen dat de CWI/UU met zijn aanpak een gewogen oordeel in de weg heeft gestaan. De CWI/UU heeft namelijk het verweer van de heer Blok aan de experts voorgelegd met een verzoek om een reactie. De heer Blok vindt dat zijn argumenten minder tot hun recht zijn gekomen, omdat de CWI/UU zijn verweer niet tegelijkertijd met de klacht onder de aandacht van de experts heeft gebracht. De ombudsman hecht niet dezelfde waarde als de heer Blok aan de volgorde waarin de experts hebben kunnen reageren op de argumenten van de klagers en de heer Blok.

Ook hier vindt de Nationale ombudsman het belangrijk dat de CWI/UU de heer Blok zorgvuldig informeert of anderszins betreft bij het raadplegen van de experts. Temeer omdat, zoals de ombudsman eerder heeft vastgesteld, de meningen van de experts van doorslaggevend belang zijn voor de heer Blok.

¹⁰ Bron: LOWI-advies d.d. 7 februari 2014.

De Nationale ombudsman vindt dat de CWI/UU de heer Blok bij deze stap in de procedure niet voldoende heeft geïnformeerd, terwijl dit wel had moeten gebeuren. De heer Blok is op het moment dat het speelt namelijk niet op de hoogte welke documenten de CWI/UU op welk tijdstip met welke vraag naar de experts heeft gestuurd en welke antwoorden zij heeft ontvangen. Door de heer Blok hierover te informeren had de CWI/UU in elk geval ook op dit punt kunnen tonen dat ze zijn positie serieus neemt.

Ook het LOWI is in zijn advies kritisch over het onderzoek van de CWI/UU onderzoek: *'.....Het LOWI is van oordeel dat de heer Blok in de gevolgde klachtprocedure naar aanleiding van de klacht van scientific misconduct in Nature 2013 in algemene zin beter op de hoogte had kunnen worden gesteld van de voortgang van dit onderzoek, waardoor dit onderzoek voor de heer Blok meer transparant zou kunnen zijn geworden.....'*¹¹

Klacht 3

De verzoeker klaagt erover dat (de CWI van) de Universiteit Utrecht hem niet heeft geïnformeerd over de klacht(uitbreiding).

De klacht van de wetenschappers van instituut X had betrekking op een artikel in Nature 2013. Later heeft de CWI/UU in het verlengde van deze klacht aanvullende klachten en/of informatie ontvangen over onregelmatigheden in artikelen in andere tijdschriften, onder meer in Cell 2012. De UU heeft deze aanvullende klacht/informatie voorgelegd aan de experts. De heer Blok is hier niet van op de hoogte.

De Nationale ombudsman vindt het belangrijk dat de CWI/UU, wanneer ze de omvang van de klacht verandert, de heer Blok als beschuldigde partij hierover informeert. Als beschuldigde partij moet hij namelijk weten waarvan hij wordt beschuldigd en de mogelijkheid krijgen om zich daartegen te verweren. In de praktijk kan het - gelet op de ontwikkelingen tijdens een onderzoek - voor de CWI/UU nodig zijn de vraag te stellen of zij het onderzoek moet uitbreiden of afbakenen. De partijen geven namelijk gevraagd en ongevraagd gedurende het onderzoek informatie en meningen en houden zich daarbij niet aan de 'grenzen' van de klacht. Bij wetenschappelijke artikelen kunnen de bevindingen die ter discussie staan, gebruikt zijn voor ander onderzoek, waardoor een klacht over een artikel haast automatisch doorwerkt naar andere artikelen. In dit geval was er sprake van meerdere artikelen die lopende dit onderzoek werden aangehaald, allemaal met meerdere auteurs, die deels tot de beklagde partijen hoorden.

De CWI/UU besluit in het onderzoek om de aanvullende informatie over onregelmatigheden in andere artikelen dan die in Nature 2013 (deels) in het onderzoek te betrekken. Ze informeert de heer Blok niet over deze uitbreiding van de klacht. De CWI/UU geeft aan dat ze informatie over een ander artikel erbij heeft betrokken, omdat een van de partijen in zijn verweer inging op het betreffende artikel. Dit is een verklaring van haar handelen, het rechtvaardigt echter niet dat de CWI/UU de heer Blok hiervan niet op de hoogte heeft gesteld.

¹¹ Bron: LOWI-advies d.d. 7 februari 2014.

De ombudsman vindt dat de UU de heer Blok op dit punt niet fair heeft behandeld.

Klachten 4 en 5

De verzoeker klaagt er verder over dat de Universiteit Utrecht

4. *onvoldoende rekening met de verzoeker en zijn belangen heeft gehouden in het proces vanaf het instellen van een technische onderzoekscommissie;*
5. *ongemotiveerd het besluit neemt dat er sprake is van 'fabrication'.*

Het bestuur van de Universiteit heeft een onderzoek laten doen naar onregelmatigheden in meerdere artikelen waarvan de heer Blok mede-auteur was. Het heeft de technische commissie de opdracht gegeven het onderzoek vertrouwelijk uit te voeren. De UU heeft dit onderzoek gestart na afronding van het onderzoek van de CWI/UU en uitgevoerd tijdens het onderzoek van het LOWI.

De Nationale ombudsman ziet het niet als zijn taak om over klacht 5 uitspraken te doen die het besluit van het bestuur van de Universiteit en de onderliggende motivering betreffen. Wel zal hij deze klacht in het verlengde van klacht 4 aan de orde stellen.

De ombudsman stelt zich op het standpunt dat de UU in dit (deel van het) onderzoek - net zo als bij het onderzoek naar onregelmatigheden in het artikel van Nature 2013 - de heer Blok de ruimte moet geven om zijn procedurele kansen te benutten en daarbij moet zorgen voor een eerlijke en transparante gang van zaken. Het onderzoek van de technische commissie betreft namelijk in feite een voortzetting en/of uitbreiding van het oorspronkelijke onderzoek naar onregelmatigheden in het artikel in Nature 2013. Dit onderzoek richt zich nu echter niet meer op alle auteurs, maar alleen op de heer Blok.

De UU geeft de heer Blok in dit (deel van het) onderzoek minder ruimte dan voorheen. De Universiteit kiest er onder meer voor om een vertrouwelijk onderzoek te verrichten door een commissie wiens leden niet onafhankelijk en anoniem zijn. Ze informeert en/of betreft de heer Blok nog minder actief dan tot dan toe het geval is geweest. De Nationale ombudsman heeft al geconstateerd dat de CWI/UU de heer Blok in de voorgaande procedure op een aantal punten te beperkt heeft geïnformeerd. Dit verloop van het onderzoek heeft invloed op de mate van vertrouwen die de heer Blok heeft in de werkwijze van de UU en haar technische commissie.

De belangen en positie van de heer Blok komen door de volgende twee factoren verder onder druk te staan.

Ten eerste komt in het LOWI-onderzoek het belang van de UU en het belang van de heer Blok op gespannen voet met elkaar te staan. In het tegelijkertijd lopende LOWI-onderzoek wordt namelijk de integriteit van de Universiteit zelf ter discussie gesteld, de Universiteit zou te mild zijn geweest in haar oordeel over de integriteit van de heer Blok. Ten tweede laat de Universiteit het technisch onderzoek niet uitvoeren door een onafhankelijke commissie.

De Nationale ombudsman vindt dat de UU in deze fase onvoldoende aandacht heeft besteedt aan de positie en belangen van de heer Blok.

Dat de heer Blok geen vertrouwen heeft in de gang van zaken tijdens het technisch onderzoek kan de Nationale ombudsman in deze context goed volgen. Dat de heer Blok ook het uiteindelijke besluit dat er sprake is van 'fabrication' van de UU ter discussie stelt, is een vanzelfsprekend gevolg.

5. OORDEEL NATIONALE OMBUDSMAN OVER OPTREDEN LOWI

5.1 Oordeel

De Nationale ombudsman weet dat een onderzoek naar wetenschappelijke integriteit belangen van zowel individuele wetenschappers als wetenschappelijke (overheids)instituten raakt. Een individuele wetenschapper heeft daarbij een kwetsbare positie. Om die reden vindt de Nationale ombudsman het belangrijk dat de overheden en instituten met een overheidstaak bij integriteitsonderzoeken zeer zorgvuldig omgaan met de individuele wetenschapper die onderwerp is van het onderzoek, en dat zij aandacht hebben voor zijn positie en belang.

De Nationale ombudsman heeft op basis van het verslag van bevindingen (zie bijlage A) geoordeeld over de klachten en daarbij getoetst op behoorlijkheid.

Behoorlijke omgang met de burger houdt in dit dossier in dat de Universiteit Utrecht en het LOWI de heer Blok de mogelijkheid moeten geven om tijdens het onderzoek naar zijn wetenschappelijke integriteit zijn procedurele kansen te benutten en daarbij moeten zorgen voor een eerlijke en transparante gang van zaken.

De UU en het LOWI dienen daartoe de heer Blok alle informatie te geven over handelingen en besluiten die de belangen van de heer Blok kunnen raken. De UU en het LOWI moeten de heer Blok de gelegenheid geven zijn standpunt en daarbij horende feiten naar voren te brengen en te verdedigen en het daaraan tegenovergestelde standpunt te bestrijden (hoor en wederhoor). De UU en het LOWI dienen actief informatie te geven over de procedurele mogelijkheden die de heer Blok kan benutten, en moeten de heer Blok duidelijk maken waarom ze bepaalde dingen doen. Kortom: De Universiteit Utrecht en het LOWI moeten een onderzoek realiseren waarbij zij fair play voor de burger borgen.

Met deze noties heeft de ombudsman naar de gang van zaken zoals beschreven in het verslag van bevindingen, gekeken.

Hij heeft daarbij vastgesteld dat het LOWI de heer Blok niet zorgvuldig heeft geïnformeerd en betrokken bij zijn hoorzittingen. En dat het LOWI in een van de klachten de heer Blok niet de procedurele mogelijkheden heeft geboden die passen bij de positie

en belang van degene wiens wetenschappelijke integriteit in het onderzoek ter discussie staat.

Deze punten worden nader toegelicht in de volgende paragraaf.

Alles bij elkaar genomen komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat de klacht over de onderzochte gedragingen van het Landelijke Orgaan Wetenschappelijke Integriteit is gegrond wegens strijd met het vereiste van fair-play.

5.2 Toelichting

Klacht 1

De verzoeker klaagt erover dat het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit hem minder dan de anderen de gelegenheid heeft gegeven om zijn visie in te brengen tijdens de hoorzittingen.

Het LOWI heeft de heer Blok toegestaan de hoorzitting over de klacht van de twee wetenschappers van instituut X bij te wonen, omdat hij als auteur van het betreffende artikel belanghebbende is. Het LOWI heeft van te voren aangegeven dat de heer Blok slechts als toehoorder aanwezig kan zijn, omdat het een videoconferentie betrof met de twee wetenschappers van instituut X. Daarin wilde het LOWI alleen de formeel betrokken partijen horen tijdens de zitting. Het LOWI heeft de heer Blok de gelegenheid gegeven er later schriftelijk op te reageren.

De Nationale ombudsman vindt het belangrijk dat het LOWI in zijn procedures rekening houdt met wat zijn onderzoek(en) en dus ook de hoorzittingen betekenen voor de heer Blok.

Het LOWI heeft het belang van zijn onderzoek in de klacht van de twee wetenschappers van instituut X voor de heer Blok onderkend. Het heeft de heer Blok hierover geïnformeerd en hem de mogelijkheid gegeven zijn standpunt in te brengen in het onderzoek, zij het in wat beperktere mate dan bij een formeel betrokken partij.

Het LOWI heeft de heer Blok echter geen ruimte gegeven toen zijn wetenschappelijke integriteit ter discussie stond tijdens de hoorzitting in de klacht van de twee wetenschappers van instituut X over de UU. Dit had wel moeten gebeuren. Tijdens die hoorzitting werden rechtstreekse beschuldigingen geuit over de integriteit van de heer Blok, die niet meer als klacht richting de UU konden worden opgevat. Het LOWI had op dat moment moeten ingrijpen. Het had óf de persoonlijke kritiek op de heer Blok moeten pareren als niet ter zake doende óf het had de heer Blok die aanwezig was, de ruimte moeten geven om op dat moment te reageren.

Daar komt bij dat het LOWI de heer Blok niet voldoende heeft voorbereid bij de hoorzitting over zijn eigen klacht, terwijl dat wel mag worden verwacht. Het LOWI heeft de heer Blok van te voren niet op de hoogte gebracht van de aanwezigheid en rol van de

heer Smink. Het LOWI betreft de heer Smink tijdens die zitting actief: het heeft vragen aan hem gesteld en heeft hem meerdere keren de gelegenheid gegeven om te reageren. Zonder toelichting valt deze gang van zaken niet te rijmen met de rol die het LOWI de heer Blok als toehoorder heeft gegeven in de hoorzitting met de twee wetenschappers van instituut X. Dat de heer Blok hierover klaagt is, is begrijpelijk.

De Nationale ombudsman concludeert dat het LOWI de heer Blok niet zorgvuldig heeft geïnformeerd en betrokken bij de hoorzittingen.

Los daarvan stelt zich de Nationale ombudsman op het standpunt – uitzonderingen daargelaten - dat een belanghebbende die een hoorzitting bijwoont, een moment in de hoorzitting moet krijgen om te kunnen reageren. Ook het feit dat het een videoconferentie betreft verandert dit niet.

Klacht 2

De verzoeker klaagt erover dat het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit argumenten die het standpunt van de verzoeker steunen, onvoldoende heeft mee laten wegen in de oordeelsvorming van het LOWI.

Deze klacht heeft betrekking op het onderzoek van het LOWI naar de klacht van de twee wetenschappers van instituut X over het besluit van het bestuur van de UU.

De ombudsman ziet geen aanwijzingen dat het LOWI de argumenten van de heer Blok onvoldoende heeft mee laten wegen in de klacht van de twee wetenschappers van instituut X. Het LOWI heeft de heer Blok de gelegenheid gegeven om te reageren op de informatie en heeft zijn argumenten meegewogen. Daarmee is de klacht feitelijk ongegrond.

Echter verwacht de Nationale ombudsman dat het LOWI de heer Blok in zijn onderzoek naar de klacht van de twee wetenschappers van instituut X zorgvuldig informeert en betreft in een vorm die past bij zijn positie en belang.

De ombudsman vindt dit des te belangrijker, omdat in dit dossier het belang van de UU en het belang van de heer Blok op gespannen voet met elkaar komen te staan. De belangen staan volgens de ombudsman zelfs lijnrecht tegenover elkaar. De integriteit van de Universiteit zelf staat namelijk in dit onderzoek ter discussie, de Universiteit wordt verweten dat ze te mild is geweest in haar oordeel over de integriteit van de heer Blok.

Als zogenaamd belanghebbende in de klacht van de twee wetenschappers van instituut X heeft het LOWI de heer Blok minder vanzelfsprekend betrokken bij het onderzoek dan de UU. In de bespreking van de voorgaande klacht over het LOWI is ook geconstateerd dat het LOWI bij de hoorzittingen beperkt aandacht heeft gehad voor de heer Blok. Deze gang van zaken is van invloed op de mate van vertrouwen die de heer Blok ervaart in de werkwijze van het LOWI. Dat de heer Blok ook de oordeelsvorming van het LOWI ter discussie stelt is een vanzelfsprekend gevolg.

Het is volgens de Nationale ombudsman in de klacht van de twee wetenschappers van instituut X moeilijk vol te houden dat (alleen) het bestuur van de UU de aangeklaagde partij en de heer Blok slechts belanghebbende is. Formeel is de klacht gericht op de kwalificatie in het oordeel van de Universiteit d.d. 12 september 2013. Maar in de praktijk staat daarmee direct (met name) de wetenschappelijke integriteit van de heer Blok ter discussie, zoals ook bleek in eerdergenoemde hoorzitting. Ook het advies van het LOWI is in feite een oordeel over de integriteit van de heer Blok. Het LOWI had hem om die reden als partij moeten betrekken in zijn onderzoek bij de klacht van de twee wetenschappers van instituut X.

De Nationale ombudsman vindt dat het LOWI in de klacht van de twee wetenschappers van instituut X de heer Blok niet de procedurele mogelijkheden heeft geboden die passen bij zijn positie en belang als degene wiens wetenschappelijke integriteit in het onderzoek ter discussie staat.

6. CONCLUSIE

Alles bij elkaar genomen komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat de klachten over de onderzochte gedragingen van de Universiteit Utrecht en van het Landelijke Orgaan Wetenschappelijke integriteit zijn gegrond wegens strijd met het vereiste van fair-play.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

BIJLAGE A: VERSLAG VAN BEVINDINGEN

De Nationale ombudsman heeft aan de hand van de informatie die hij binnen de klachtbehandeling heeft ontvangen een verslag van bevindingen opgesteld dat als basis heeft gediend voor zijn oordeel.

A.1 Onderzoek UU naar onregelmatigheden in artikel

De heer Blok werkt van 2007 tot eind 2012 als wetenschappelijk onderzoeker bij de Universiteit Utrecht (verder UU of de Universiteit). Hij publiceert in die periode meerdere artikelen samen met collega-wetenschappers van de UU en ook daarbuiten. Een van de artikelen is gepubliceerd in Nature 2013.

April 2013: UU ontvangt klacht over onregelmatigheden in wetenschappelijk artikel en begin mei start commissie voor wetenschappelijke integriteit (CWI) van UU onderzoek

Op 24 april 2013 benaderen twee wetenschappers van instituut X het bestuur van de UU. Zij klagen over onregelmatigheden in een artikel in Nature 2013. Het bestuur van de Universiteit neemt daarop contact op met het toenmalig hoofd van de betrokken faculteit, de heer Smink - die inmiddels aan de Wageningen Universiteit werkt - om af te stemmen hoe hiermee om te gaan.

Auteurs van het betreffende artikel zijn de heer Blok, de heer Smink en nog twee andere wetenschappers. De dag erop wordt de heer Blok door zijn voormalig afdelingshoofd, de heer Smink geïnformeerd over de ontvangen klacht.

Op 30 april ontvangt de Universiteit de formele klacht van de twee wetenschappers van instituut X over de onregelmatigheden in een artikel in Nature 2013. De UU¹² verzoekt de commissie voor wetenschappelijke integriteit (verder de CWI/UU) om een onderzoek naar deze klacht in te stellen. De CWI/UU beschouwt alle vier de auteurs van het artikel in Nature 2013¹³ als beklaagden. Op 3 mei deelt de CWI/UU de heer Blok mee dat zij een onderzoek gaat instellen naar de klacht over onregelmatigheden in het artikel in Nature 2013.

14 mei 2013: UU ontvangt aanvullende klacht/ informatie over onregelmatigheden in twee andere artikelen

De CWI/UU ontvangt op 14 mei 2013 een aanvullende klacht van de twee wetenschappers van instituut X over onregelmatigheden in nog twee andere artikelen, namelijk in Cell 2012¹⁴ en in Nature 2008¹⁵. De CWI/UU stelt de heer Blok tijdens het hele onderzoek niet op de hoogte van deze aanvullende klacht.

¹² De Universiteit Utrecht trekt hierin samen op met de Wageningen Universiteit (WUR); een van de betrokken auteurs, de heer Smink is namelijk inmiddels in dienst bij de WUR. Voor de leesbaarheid en omdat de klacht van de Nationale ombudsman zich alleen op het handelen van de Universiteit Utrecht richt, wordt hier alleen de UU vermeld.

¹³ De heer Blok, de heer Smink en nog twee andere wetenschappers.

¹⁴ Het artikel kent 16 auteurs, waaronder de heer Blok, de heer Smink en de twee wetenschappers van instituut X.

¹⁵ Het artikel kent 14 auteurs, waaronder de heer Blok en de heer Smink.

Op 24 mei ontvangt de CWI/UU de resultaten van een onderzoek van de heer Smink naar onregelmatigheden in de artikelen in Cell 2012 en in Nature 2013.

Midden mei – midden juni 2013: CWI/UU vraagt schriftelijke reacties van en hoort betrokken partijen

Op 7 mei vraagt de CWI/UU de heer Blok om te reageren op de eerste klacht¹⁶ ¹⁷. De heer Blok stuurt een eerste reactie terug¹⁸ en een tweede herziene reactie op 30 mei. Omdat hij niet bekend is met de aanvullende klacht over de artikelen in Cell 2012 en Nature 2008 heeft zijn verweer alleen betrekking op het artikel in Nature 2013.

Van 22 mei tot en met 17 juni hoort de CWI/UU de klagers en de betrokken auteurs los van elkaar. Het gesprek met de heer Blok¹⁹ heeft betrekking op het artikel in Nature 2013 en ook het artikel in Cell 2012.

Mei/ juni - midden augustus 2013: CWI/UU stelt groep experts samen en raadpleegt deze

De CWI/UU wil voor het onderzoek onafhankelijke experts raadplegen. Het blijkt voor haar heel moeilijk om personen te vinden die deskundig zijn op het vakgebied en tegelijkertijd onafhankelijk (in die zin dat zij niet hadden samengewerkt met een van de betrokkenen). Daarom vraagt ze aan alle betrokkenen om twee of drie namen van experts te noemen die voldoen aan de criteria van onafhankelijkheid (de experts mochten niet met een van de betrokken partijen hebben samengewerkt). De CWI/UU geeft daarbij aan dat zij na ontvangst van de namen zal beslissen welke experts ze zal raadplegen. Nadat ze de suggesties heeft ontvangen, maakt zij zelfstandig een keuze. De CWI/UU is daarbij ook afhankelijk van de beschikbaarheid en bereidheid van de experts.

De CWI/UU kiest uiteindelijk drie experts, waarvan geen was voorgesteld door de heer Blok. wetenschappers van instituut X De CWI/UU deelt haar keuze mee aan de betrokkenen waaronder de heer Blok.

De CWI/UU legt de drie experts op drie momenten vragen voor.

1. De eerste keer²⁰ schrijft de CWI/UU aan de experts dat zij een klacht onderzoekt naar onregelmatigheden in de artikelen in Nature 2013 en Cell 2012. De CWI/UU besluit om niet alleen een oordeel te vragen over het artikel in Nature 2013, maar ook over het artikel in Cell 2012²¹, omdat een van de beklagde mede-auteurs in zijn verweer inging op dit artikel.²² De CWI/UU vraagt de experts onder meer of zij de klachten/onregelmatigheden zoals beweerd herkennen en wat deze volgens hen betekenen voor de conclusie. Verder vraagt de CWI/UU de experts in hoeverre de beweerde onregelmatigheden voldoen aan de professionele standaarden. De experts ontvangen hierbij o.a. de volgende documenten.

¹⁶ D.d. 30 april 2013.

¹⁷ De aanvullende klacht d.d. 14 mei 2013 ontvangt de heer Blok niet.

¹⁸ Op 14 mei 2013.

¹⁹ Op 30 mei 2013.

²⁰ Op 10 juni respectievelijk 11 en 17 juni 2013.

²¹ De aanvullende klacht d.d. 14 mei heeft hier betrekking op.

²² Over het artikel in Nature 2008 zijn door geen van de betrokken mede-auteurs opmerkingen gemaakt en daarom legt de CWI/UU dit artikel ook niet aan de experts voor.

- De eerste klacht van de twee wetenschappers van instituut X²³ betreffende het artikel in Nature 2013;
- De aanvullende klacht van de twee wetenschappers van instituut X betreffende de artikelen in Cell 2012 en in Nature 2008²⁴;
- De betreffende artikelen in Nature 2013 en in Cell 2012;
- De beschrijving van een aanvullende aangetroffen onregelmatigheid in het artikel in Nature 2013.

De CWI/UU beoogt hiermee om zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen over de vraag hoe serieus zij de klacht moeten nemen.

2. De tweede keer²⁵ legt de CWI/UU hun een aantal documenten voor met de vraag of en in hoeverre deze informatie hun eerdere conclusie beïnvloedt. Verder geeft zij aan dat haar onderzoek zich vooralsnog richt op de artikelen in Nature 2013 en in Cell 2012, maar dat zij een uitbreiding niet uitsluit. De experts ontvangen hierbij o.a. de volgende documenten.
  - Het verweerschrift van de heer Blok²⁶;
  - De bevindingen uit het onderzoek van de heer Smink naar het artikel in Cell 2012²⁷.
3. De derde keer²⁸ vraagt de CWI/UU de experts te reageren op de verklaring die de heer Blok inmiddels had toegestuurd aan het blad Nature 2013, en aan te geven in hoeverre zij deze verklaring mogelijk achten.

De drie geraadpleegde experts geven op de vraag hoe de geconstateerde anomalieën gewaardeerd en gekwalificeerd dienen te worden, wisselende antwoorden.²⁹

15 augustus 2013: CWI/UU houdt eindhoorzitting

Ter voorbereiding van de eindhoorzitting op 15 augustus stuurt de CWI/UU³⁰ de heer Blok de beschikbare documenten toe, waaronder onder meer de aanvullende klacht van de twee wetenschappers van instituut X³¹ en een deel van de expertrapporten. Op verzoek van de heer Blok stuurt de CWI/UU hem³² nog een aantal ontbrekende stukken toe.

Een dag voor de hoorzitting verklaart de heer Blok schriftelijk dat er inderdaad sprake is van duplicatie van beelden, veroorzaakt door haast, tijdsdruk en onzorgvuldigheid.

Op 15 augustus vindt de eindhoorzitting van de CWI/UU plaats, waarbij zowel de heer Blok als de heer Smink aanwezig zijn.

16 augustus en 12 september 2013: CWI/UU formuleert advies, bestuur UU neemt besluit

---

²³ D.d. 30 april 2013.

²⁴ D.d. 14 mei 2013.

²⁵ Op 21 juni 2013.

²⁶ D.d. 30 mei 2013.

²⁷ D.d. 24 mei 2013.

²⁸ Op 9 respectievelijk 12 augustus 2013.

²⁹ Bron: LOWI advies d.d. 7 februari 2014.

³⁰ Op 9 augustus 2013.

³¹ D.d. 14 mei 2013.

³² Op 13 augustus 2013.

De CWI/UU vormt zich op basis van klacht, verweer, expertoordelen en haar eigen onderzoek een beeld van de hele zaak en formuleert haar advies aan het bestuur van de UU. Daarin geeft zij aan dat de heer Blok verwijtbaar onzorgvuldig heeft gehandeld. Hierdoor laat het artikel in Nature 2013 ernstige tekortkomingen zien. Wat de CWI/UU betreft is het niet eenduidig dat het om opzettelijke manipulatie ging. Over de heer Smink adviseert de CWI/UU dat hem geen onzorgvuldigheid te verwijten valt. De CWI/UU adviseert het bestuur van de UU om aanvullend onderzoek te laten doen naar de twee publicaties waarover later klachten zijn binnengekomen, en andere publicaties in de afgelopen 5 jaar waarvan de heer Blok mede-auteur is.

De CWI/UU stuurt haar advies op 16 augustus naar het bestuur van de UU.

Op 12 september stuurt het bestuur van de Universiteit³³ zijn (voorgenomen) besluit over de klacht over onregelmatigheden in het artikel in Nature 2013 aan de heer Blok met als bijlage het advies van de CWI/UU. Het besluit is conform het advies van de CWI/UU.

Meerdere partijen wendden zich daarop met een klacht over dit besluit tot het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI).

A.2 Onderzoek(en) LOWI naar klachten over besluit UU

Het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI) is een onafhankelijke (advies)organisatie ingesteld in 2003 door de KNAW³⁴, NWO³⁵ en de VSNU³⁶. De organisatie adviseert onder meer de Colleges van Bestuur van de Nederlandse universiteiten over mogelijke schendingen van wetenschappelijke integriteit.

Oktober/november 2013: Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI) start onderzoek naar meerdere klachten

Het LOWI ontvangt drie klachten over het voorgenomen besluit³⁷ van het College van Bestuur van de UU³⁸. Het neemt alle drie klachten tegelijkertijd in behandeling³⁹.

1. De twee wetenschappers van instituut X hebben een klacht⁴⁰ over de constatering in het besluit dat in het artikel in Nature 2013 sprake is van serieuze fouten en tekortkomingen, voortkomend uit verwijtbare onzorgvuldigheid (*'culpable carelessness'*), maar dat er onvoldoende bewijs is om te spreken van opzettelijke manipulatie van onderzoeksgegevens (*'intentional manipulation of research results'*) en dat derhalve geen schending van wetenschappelijke integriteit heeft plaatsgevonden. De twee wetenschappers van instituut X zijn het niet eens hiermee. Zij zijn van mening dat er sprake is van welbewuste manipulatie (*'deliberate manipulation'*) van onderzoeksgegevens en dat deze handelwijze dient te worden

³³ Samen met de Wageningen Universiteit.

³⁴ Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

³⁵ Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek.

³⁶ Vereniging van universiteiten.

³⁷ D.d. 12 september 2013.

³⁸ En de WUR. Voor de leesbaarheid en omdat de klacht van de Nationale ombudsman zich alleen op het handelen van de Universiteit Utrecht richt, wordt hier alleen de UU vermeld.

³⁹ Op 12 en 20 november respectievelijk.

⁴⁰ Ontvangen op 23 oktober 2013.

gekwalficeerd als schending van wetenschappelijke integriteit ('*violation of scientific integrity*').⁴¹

2. Ook de heer Blok heeft een aantal klachten over het besluit van de UU. De twee punten die in dit kader relevant zijn, hebben – samengevat - betrekking op (i) de ongelijke beoordeling van de heer Smink en de heer Blok door de UU en (ii) de door de CWI/UU gevolgde procedure bij het onderzoek.⁴²
3. Een derde klacht betreft een klacht van een mede-auteur van de publicatie in Nature 2013.⁴³

Het LOWI ontvangt op 20 november 2013 op zijn verzoek van de twee wetenschappers van instituut X een nadere onderbouwing van hun klacht. Op 3 december 2013 ontvangt het LOWI aanvullende informatie van een van de twee wetenschappers van instituut X. Deze informatie heeft ook betrekking op onregelmatigheden in het artikel in Cell 2012

November/december 2013: LOWI verzamelt informatie en t schriftelijke reacties van betrokken partijen

Het LOWI verzoekt de UU om te reageren op de binnengekomen klacht⁴⁴ en de aanvullende informatie⁴⁵ van de twee wetenschappers van instituut X. Op 16 december 2013 ontvangt het LOWI de reactie van de UU op de klacht en het volledige dossier. De reactie van de UU stuurt het LOWI door⁴⁶ naar de twee wetenschappers van instituut X met de vraag om hierop te reageren.

Het LOWI voert in het kader van de derde klacht⁴⁷ op 20 december 2013 naast een gesprek met de betreffende klager (een mede-auteur) een informatief gesprek met de heer Smink in zijn hoedanigheid van onderzoeksleider van het betreffende wetenschappelijke onderzoek en als hoofd van de afdeling waar het onderzoek heeft plaatsgevonden. Het LOWI wil graag een beeld krijgen om welk soort onderzoek het gaat, onder welke omstandigheden onderzoek werd verricht en wat daarbij de rol is geweest van alle onderzoekers. Na het gesprek wordt het LOWI duidelijk dat de heer Smink als mede-auteur belanghebbende is bij de betreffende onderhavige publicatie.

Het LOWI stelt de twee wetenschappers van instituut X die een klacht hebben ingediend over de UU, een aantal eigen vragen⁴⁸. Het LOWI stuurt de antwoorden door naar de UU met een verzoek om daarop te reageren.

3 januari 2014: LOWI informeert de heer Blok formeel over de andere twee klachten

Op 3 januari 2014 informeert het LOWI de heer Blok formeel erover dat het naast de klacht van de heer Blok nog twee andere klachten heeft ontvangen en wijst hem op de

⁴¹ Bron: LOWI-advies d.d. 7 februari 2014.

⁴² Bron: LOWI-advies d.d.7 februari 2014.

⁴³ De derde klacht speelt verder in dit rapport nauwelijks en rol.

⁴⁴ Ontvangen op 23 oktober 2013.

⁴⁵ D.d. 20 november en 3 december 2013.

⁴⁶ Op 19 december 2013.

⁴⁷ Betreft een klacht van een mede-auteur van de publicatie in Nature 2013.

⁴⁸ Op 24 december 2013. Het LOWI ontvangt de antwoorden op 6 januari 2014.

mogelijkheid om zich als (derde) belanghebbende te voegen in de procedure in de klacht van de twee wetenschappers van instituut X.

Bij iedere klacht maakt het LOWI onderscheid in wie een (betrokken) partij is bij de klacht en wie belanghebbend is.⁴⁹ Deze indeling bepaalt hoe het LOWI hem betreft bij het onderzoek.

- Bij de klacht van de twee wetenschappers van instituut X beschouwt LOWI de twee wetenschappers van instituut X en het bestuur van de UU⁵⁰ als partij en de heer Blok als belanghebbend.
- Bij de klacht van de heer Blok beschouwt het LOWI hem in die klacht wél als partij evenals het bestuur van de UU.

8 januari 2014: LOWI voert meerdere gesprekken en hoorzittingen over de verschillende klachten

De heer Blok neemt op 8 januari 2014 deel aan drie verschillende soorten bijeenkomsten georganiseerd door het LOWI in het kader van de verschillende klachten. Het LOWI beschouwt hem afhankelijk van de klacht als klagende partij óf als belanghebbend.

- a. In de ochtend heeft de heer Blok een informatieve bijeenkomst met het LOWI over onderwerpen die zijn eigen klacht én ook die van de twee wetenschappers van instituut X betreffen. Het LOWI informeert de heer Blok tijdens deze bijeenkomst ook over de klacht van de twee wetenschappers van instituut X en over de hoorzitting met de twee wetenschappers van instituut X diezelfde middag. Het LOWI biedt de heer Blok de mogelijkheid om als belanghebbende aanwezig te zijn bij die hoorzitting, maar alleen als toehoorder. Het LOWI licht daarbij toe dat de hoorzitting een videoconferentie betreft en is gericht op het krijgen van antwoorden van de twee wetenschappers van instituut X. De heer Blok kan later schriftelijk op het verslag van de hoorzitting reageren. Het LOWI geeft hem in dat kader ook de antwoorden van de twee wetenschappers van instituut X op de vragen van het LOWI en biedt de heer Blok de mogelijkheid om er later op te reageren.⁵¹
- b. In de middag neemt de heer Blok deel aan een hoorzitting over zijn eigen klacht over de UU (de klacht had betrekking op o.a. de ongelijke beoordeling tussen de heer Smink en de heer Blok en de door de CWI/UU gevolgde procedure bij het onderzoek). De heer Blok is verrast oor de aanwezigheid van de heer Smink, dit stond namelijk niet in de agenda, die hij enkele dagen van te voren heeft ontvangen. Het LOWI biedt zowel de heer Blok als de heer Smink de gelegenheid om tijdens de hoorzitting een en ander te vragen en toe te lichten. Door de aanwezigheid en rol van de heer Smink heeft de heer Blok het idee dat hij vragen van de heer Smink moet beantwoorden en niet zijn eigen verhaal kan doen.
- c. Daarna vindt de hoorzitting plaats over de klacht van de twee wetenschappers van instituut X over de UU. Het LOWI staat de heer Blok als belanghebbende toe bij de hoorzitting aanwezig te zijn. In de hoorzitting benadrukken de twee wetenschappers

⁴⁹ Zie werkwijze LOWI.

⁵⁰ En de Wageningen Universiteit; Voor de leesbaarheid en omdat de klacht van de Nationale ombudsman gericht is op het handelen van de Universiteit Utrecht wordt hier alleen de UU vermeld.

⁵¹ Op 17 januari 2014 ontvangt het LOWI zijn reactie.

van instituut X de discrepanties die zij zien tussen de meningen van de experts⁵² en het voorgenomen besluit van de UU; naar hun mening geven de expertrapporten voldoende aanleiding om '*deliberate*' manipulatie van gegevens aan te nemen. Dit standpunt ondersteunen de twee wetenschappers van instituut X met citaten uit de expertrapporten uit het CWI/UU-onderzoek, die zij via het LOWI hadden ontvangen⁵³. Zij vinden dat de UU meer rekening had moeten houden met deze meningen⁵⁴. De twee wetenschappers van instituut X zijn in hun betoog gericht op het handelen van de heer Blok. De twee wetenschappers van instituut X verwijzen tot slot naar de mening van de heer Smink die niet is meegenomen bij de afweging van de UU. Ook waarschuwen zij voor de gevolgen die de zaak kan hebben voor de internationale reputatie van de UU.

De UU bevestigt tijdens de hoorzitting dat de experts hebben aangegeven dat er veel fouten zijn gemaakt en geeft daarbij aan dat zij ook vond dat de expertmeningen niet overtuigend genoeg waren om de conclusie te rechtvaardigen dat er sprake was van '*deliberate manipulation in the sense of falsification or fraud*'.

Zoals het LOWI eerder heeft uitgelegd aan de heer Blok (zie punt a) geeft het de heer Blok de gelegenheid om als toehoorder aanwezig te zijn. De heer Blok krijgt niet de gelegenheid om van zich te laten horen tijdens de hoorzitting.

Op 16 januari 2014 raadpleegt het LOWI de door de CWI/UU geraadpleegde experts zelf. Het LOWI stuurt de experts de antwoorden die de twee wetenschappers van instituut X hebben gegeven op zijn (eigen) vragen⁵⁵. Het vraagt de experts in hoeverre deze antwoorden hun eerdere mening verandert. Deze informatie deelt LOWI verder niet met andere partijen.

7 februari 2014: LOWI maakt zijn adviezen bekend

Het LOWI vormt zich op basis van klacht, verweer, expertoordelen en zijn eigen onderzoek een beeld van de klacht over het voorgenomen besluit van de UU en formuleert zelfstandig zijn advies.⁵⁶

1. Over de klacht van de twee wetenschappers van instituut X: Het LOWI adviseert het bestuur van de UU om het voorgenomen besluit⁵⁷ te heroverwegen, in die zin dat de klacht van de twee wetenschappers van instituut X gegrond wordt verklaard en dat het aandeel van de heer Blok in het artikel in Nature 2013 moet worden beoordeeld als in strijd met de eis van zorgvuldigheid, betrouwbaarheid en controleerbaarheid. De combinatie van de overtreding van deze drie eisen leidt tot schending van wetenschappelijke integriteit. Indien het bestuur van de UU vasthoudt aan de inhoud van het voorgenomen besluit, dient het bestuur dit, naar het oordeel van het LOWI, uitvoeriger, overtuigender en specifiekere te motiveren waarom er geen sprake is van schending van wetenschappelijke integriteit. In zijn advies beroept het LOWI zich naast de geraadpleegde stukken, expertoordelen en hoorzittingen in zijn

⁵² Ze beperken zich tot de rapporten van twee experts. De derde expert heeft zijn meningen in het Nederlands opgesteld.

⁵³ LOWI had deze informatie opgevraagd bij de UU.

⁵⁴ Bron: LOWI advies d.d. 7 februari 2014.

⁵⁵ Op 24 december 2013. Het LOWI ontvangt de antwoorden op 6 januari 2014.

⁵⁶ Op 7 februari 2014 brengt het LOWI zijn adviezen uit.

⁵⁷ D.d. 12 september 2013.

overwegingen ook op het onderzoek van de heer Smink, dat de CWI/UU had ontvangen⁵⁸. Uit dit onderzoek is gebleken dat de ruwe data van de waarnemingen die de grondslag vormden van het artikel in Nature 2013, niet meer aanwezig zijn, vanwege een in november 2012 plaats gevonden hebbende crash van de computer van de heer Blok⁵⁹. Verder beroept het LOWI zich in zijn overwegingen op het oordeel van de heer Smink⁶⁰. Het LOWI neemt ook het artikel in Cell 2012 mee in zijn advies.

2. Over de klacht van de heer Blok: het LOWI oordeelt de klacht over de ongelijke beoordeling tussen de heer Blok en de heer Smink als ongegrond en de klacht over de onderzoekprocedure van de CWI/UU eveneens als ongegrond. Het LOWI is van oordeel dat de heer Blok in de gevolgde klachtprocedure naar aanleiding van de klacht van scientific misconduct in het artikel in Nature 2013 in algemene zin beter op de hoogte had kunnen worden gesteld van de voortgang van dit onderzoek, waardoor dit onderzoek voor de heer Blok meer transparant had kunnen zijn.⁶¹

A.3 Technisch onderzoek UU naar artikelen van de heer Blok

November 2013: De UU start parallel aan LOWI-onderzoek aanvullend (technisch) onderzoek naar meerdere artikelen

De UU heeft behoefte aan een onderbouwd advies over een aantal technische aspecten, ten behoeve van een adequate definitieve besluitvorming over de klacht die de twee wetenschappers van instituut X hadden ingediend. Het bestuur vraagt hiertoe - conform het advies van de CWI/UU - een aantal experts om een technische analyse uit te voeren van de data van een aantal publicaties waarvan de heer Blok mede-auteur was. De experts zijn direct of indirect verbonden aan de UU en krijgen van de UU de opdracht in strikte vertrouwelijkheid te werk te gaan. Het College van Bestuur van de UU vindt dat daartoe ook de namen van de technische commissieleden vertrouwelijk moeten blijven.

De UU kondigt in een mail aan de heer Blok aan⁶² dat zij een aanvullend onderzoek zal uitvoeren naar de technische aspecten van de tekeningen die zijn gebruikt in de publicaties waarvan de heer Blok eerste of laatste auteur was en die tot stand zijn gekomen tijdens zijn aanstelling bij de UU. Dit betreft vier artikelen: Nature 2013, Cell 2012, Development 2010 en Nature 2008.

In reactie op een aantal vragen van de heer Blok o.a. over de onafhankelijkheid van de technische commissie, geeft de UU onder meer aan dat het geen onafhankelijke commissie betreft, aangezien alle leden van de commissie in dienst zijn van de Universiteit en dat ze de samenstelling van de commissie aan niemand bekend maakt⁶³.

Eind januari 2014: technische onderzoekscommissie rapporteert haar bevindingen

⁵⁸ Op 24 mei 2013.

⁵⁹ Bron: LOWI-advies d.d. 7 februari 2014, blz. 7.

⁶⁰ Bron: LOWI-advies d.d. 7 februari 2014, blz. 7/8 en blz. 11.

⁶¹ Bron: LOWI-advies d.d. 7 februari 2014.

⁶² Op 27 november 2013.

⁶³ Op 16 december 2013.

De UU vindt dat zij vanwege de geruchtenstroom die inmiddels op gang is gekomen (op onder meer de website retractionwatch) in ieders belang de procedure zo snel mogelijk moet afronden.

Op 24 januari 2014 rapporteert de technische onderzoekscommissie haar bevindingen en adviseert het bestuur van de UU. De technische onderzoekscommissie concludeert o.a. dat in de vier artikelen waarin de heer Blok (eerste of laatste) auteur was, manipulaties – op basis van aard en frequentie ervan – in ieder geval ten dele bewust moeten hebben plaats gevonden.

Op 27 januari 2014 informeert de UU de heer Blok over de conclusie van het technisch onderzoek en verzoekt hem om binnen 10 dagen hierop te reageren. *'.....Samengevat is de commissie van oordeel dat vanwege aard en frequentie van de manipulaties en het feit dat deze gedurende een opeenvolgend aantal jaren hebben plaatsgevonden, maar niet in de artikelen waar de heer Blok geen eerste of laatste auteur was, deze in ieder geval ten dele bewust moeten hebben plaatsgevonden....'*

Op 3 februari 2014 reageert de heer Blok op het rapport van de technische commissie en stuurt deze reactie ook aan het LOWI⁶⁴.

24 februari 2014: UU herziert zijn (voorgenomen) besluit op basis van LOWI-advies en eigen technisch onderzoek

De CWI/ UU komt op basis van het LOWI advies en de bevindingen van de technische onderzoekscommissie tot een nieuw advies aan het bestuur van de UU. In haar schrijven op 10 februari 2014 aan het bestuur van de UU geeft zij aan dat de heer Blok *'het fabriceren van gegevens die zijn gepresenteerd als werkelijk verkregen bevindingen'* kan worden verweten.

Op 24 februari maakt de UU haar definitieve oordeel aan de heer Blok en andere betrokkenen bekend. De UU heeft het advies van de CWI/UU daarin samengevat opgenomen. De heer Blok heeft volgens de UU in strijd met wetenschappelijke integriteit gehandeld. *'.....manipulations have been discovered, which given their nature and frequency must have been in part deliberate. The fabrication of data that were presented as actually obtained research findings did occur and thus the Netherlands Code of Conduct for Scientific Practice (principle of 'reliability') has been violated...'*. Het College van Bestuur verwijst daarbij naar de adviezen van zowel de technische commissie als het LOWI.

De Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten publiceert de beslissing van de UU op haar website samen met het onderliggende volledige advies van de CWI/UU (beiden geanonimiseerd).

---

⁶⁴ Hij informeert de Universiteit een dag later daarover.

BIJLAGE B: ONDERZOEKSVERANTWOORDING INCL. VRAGEN

B.1 Onderzoeksverantwoording

Bevoegdheid Nationale ombudsman

In art. 1a van de Wet Nationale ombudsman is geregeld over welke bestuursorganen de Nationale ombudsman bevoegd is. In deze zaak heeft de Nationale ombudsman zich bij de ontvangst van het verzoekschrift bevoegd geacht om de klacht over LOWI te behandelen op grond van artikel 1a, eerste lid, aanhef en onder e.

'Deze wet is van toepassing op de gedragingen van de volgende bestuursorganen:

e. andere bestuursorganen, voor zover zij niet bij algemene maatregel van bestuur zijn uitgezonderd'.

Voor het antwoord op de vraag wat onder bestuursorgaan moet worden verstaan, moet in beginsel worden gekeken naar artikel 1:1, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb):

'1. Onder bestuursorgaan wordt verstaan:

- a. een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of*
- b. een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.'*

De Nationale ombudsman beschouwde LOWI, gelet op de wijze van instelling door de KNAW, als een Commissie van de KNAW. Op 23 juli 2015 heeft het LOWI de ombudsman benaderd met een recente uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 17 juli 2015⁶⁵. In die uitspraak is beslist dat LOWI geen bestuursorgaan is. Tegen deze uitspraak is geen hoger beroep aangetekend⁶⁶.

Op grond van deze uitspraak acht de Nationale ombudsman zich alsnog niet bevoegd om klachten over het LOWI te behandelen.

Omdat de ombudsman zijn onderzoek toen al had afgerond en zijn bevindingen graag wilde publiceren, heeft hij het LOWI gevraagd om in dit dossier vrijwillig mee te werken. Het LOWI heeft daarmee ingestemd.

Vaststellen klacht en reactie overheidsinstanties op klacht

Op 8 mei 2014 heeft de Nationale ombudsman een intakegesprek gevoerd met de heer Blok, zijn echtgenote en een adviseur. De heer Blok heeft zijn klachten en onderliggende documenten aan de ombudsman gestuurd.

Na bestudering van het dossier van de heer Blok heeft de ombudsman het onderzoek naar de klachten over de UU en het LOWI op 15 september 2014 formeel geopend en de betrokken partijen hiervan op de hoogte gesteld. Daarbij heeft hij hun vragen gesteld (zie hieronder) om een goed beeld te krijgen van de toedracht en standpunten en om uiteindelijk de klacht te kunnen toetsen.

Het LOWI en de UU zijn daarbij apart benaderd. De Nationale ombudsman heeft de reactie van het LOWI ontvangen op 30 oktober en die van de UU op 12 december 2014. De ombudsman heeft deze reacties op 22 december doorgestuurd naar de heer Blok. Hij heeft hierop gereageerd op 21 januari 2015.

⁶⁵ Op www.rechtspraak.nl te vinden onder nummer ECLI:NL:RBAMS:2015:4472.

⁶⁶ De beroepstermijn is eind augustus verstreken.

Verslag van bevindingen en reacties van betrokken partijen

Op basis van de klachtformulering, de vragen, de ontvangen documenten en reacties van de betrokken partijen heeft de Nationale ombudsman een zogenaamd verslag van bevindingen opgesteld, waarin alle voor de klacht relevante feiten in chronologische volgorde en in samenhang gepresenteerd worden. Dit feitenrelaas is ter reactie op 15 juli 2015 voorgelegd aan de heer Blok, de UU en het LOWI. Daarbij heeft de ombudsman wat aanvullende detailvragen gesteld aan de Universiteit en het LOWI, zie hieronder.

De ombudsman heeft de reacties op het verslag van bevindingen ontvangen op 27 juli en op 27 augustus 2015 (van het LOWI), op 21 augustus 2015 (van de heer Blok) en op 26 augustus (van de Universiteit Utrecht). Als de reacties daartoe aanleiding gaven zijn deze verwerkt in het verslag van bevindingen. Dit uiteindelijke verslag is opgenomen in Bijlage A. Het vormt de basis van de oordelen van de Nationale ombudsman.

Oordeel

Op basis van het verslag van bevindingen is in een overleg op 1 september 2015 een oordeel vastgesteld door de Nationale ombudsman en in dit rapport opgenomen.

B.2 Vragen aan UU

- a. De CWI vond het moeilijk om onafhankelijke experts ter raadpleging te vinden. Zij heeft om die reden de heer Blok en andere betrokkenen gevraagd om experts aan te leveren. Uiteindelijk heeft de CWI alleen experts geconsulteerd die waren voorgesteld door de wetenschapper van instituut X (klager) en de heer Smink. De CWI heeft niet op de suggesties voor experts van de heer Blok gereageerd.

Vraag 1: Graag uw reactie en motivering.

- b. De CWI heeft begin juni (Wat was de precieze datum?) de klacht over het artikel in Nature 2013 van de twee wetenschappers van instituut X (d.d. 30 april 2013) zonder de rauwe data en verweer van de heer Blok (d.d. 30 mei 2013) naar de drie geraadpleegde experts gestuurd met het verzoek om hierop te reageren. De CWI heeft het verweer van de heer Blok (d.d. 30 mei 2013, zijn tweede updated verweer) is juli (Wat was de precieze datum?) 2013 aan de experts nagestuurd met het verzoek om een reactie. De heer Blok geeft aan dat de experts zich geen gewogen eerste beeld vormen konden vormen van de situatie, doordat zijn verweer niet bij hen bekend was.
- c. Ook een tweede additionele klacht d.d. 13 mei 2013 van de twee wetenschappers van instituut X over een artikel in Cell 2012 en in Nature 2008 heeft de CWI zonder verweer van de heer Blok naar de experts gestuurd (de heer Blok was op dat moment niet geïnformeerd over de aanvullende klacht). Bovendien heeft de CWI deze slechts aan twee van de drie experts gestuurd en niet aan alle. Volgens de heer Blok ontstond daardoor een verschil in de beeld- en oordeelvorming tussen de verschillende geraadpleegde experts.

Vraag 2: Graag uw reactie en motivering. We verzoeken u de correspondentie met de vraagstelling aan de geraadpleegde experts naar ons toe te sturen.

- d. De CWI heeft een tweede klacht van een van de twee wetenschappers van instituut X, gedateerd 13 mei 2013 over artikelen in Cell 2012 in Nature 2008 aan de experts gestuurd zonder de heer Blok op de hoogte te stellen van deze klacht.

Vraag 3: Graag uw reactie en motivering.

Vraag 4: Hoe heeft de CWI haar besluitvorming over het al dan niet meenemen van de tweede klacht vorm gegeven? Hoe heeft de CWI dit naar de heer Blok en andere betrokkenen gecommuniceerd?

De Universiteit Utrecht heeft

- e. de heer Blok niet over de samenstelling van de technische commissie geïnformeerd.
- f. de evaluatie van de technische commissie vermoedelijk eind januari 2014 (wat was de precieze datum?) aan het LOWI gestuurd. Ook het antwoord van de heer Blok op de evaluatie van de technische commissie heeft de Universiteit op 3 februari naar LOWI gestuurd. Zeer kort daarna, op 7 februari 2014, komt het LOWI met zijn advies. Hierdoor beïnvloedt de Universiteit Utrecht de besluitvorming van het LOWI in de laatste fase en is de vraag of het antwoord van klager serieus is bekeken.
- g. het rapport van de technische commissie is 27 januari 2014 aan de heer Blok toegestuurd. Hij moest onder grote druk op 3 februari 2014 zijn reactie hierop sturen.
- h. het tweede advies van de CWI nooit aan de heer Blok toegestuurd. Zij heeft het wel toegevoegd aan de finale beslissing zoals die op de website van de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten is gepubliceerd. Dit is ver na de definitieve beslissing van de Universiteit Utrecht d.d. 25 februari 2014 gebeurd.

Vraag 5: Was dit de gang van zaken?

Vraag 6: Voor zover dit klopt, roept deze gang van zaken de volgende vraag op: Hoe heeft de Universiteit Utrecht ervoor gezorgd dat de heer Blok wordt gekend in de procedure als wetenschapper wiens integriteit ter discussie staat?

- i. De Universiteit Utrecht heeft in haar (Engelstalige) beslissing op 24 februari 2014 aangegeven dat er sprake was van 'fabrication'. Het woord 'fabrication' ofwel verzinsel is niet eerder in de procedure gevallen en staat ook niet in gewisselde documenten. De heer Blok werd daarom hierdoor verrast. De Universiteit Utrecht heeft deze onverwachte afwijking ook niet verder gemotiveerd.

Vraag 7: Graag uw reactie en motivering.

Nagezonden vraag:

De CWI/ UU komt op basis van het LOWI advies en de bevindingen van de technische onderzoekscommissie tot een nieuw advies aan het bestuur van de UU. Wanneer heeft de CWI dit advies verstuurd?

B.3 Vragen aan LOWI

- a. Het LOWI heeft de heer Blok niet toegestaan om actief deel te nemen aan de hoorzitting met de twee wetenschappers van instituut X op 8 januari 2014. De commissie liet de heer Smink wél actief deelnemen aan het verhoor van de heer Blok op 8 januari 2014. De aanwezigheid van de heer Smink stond niet op de te voren

opgevraagde agenda. Aanwezigheid van de heer Smink was een volkomen verrassing voor de heer Blok.

- b. De twee wetenschappers van instituut X hebben tijdens de hoorzitting op 8 januari 2014 een selectie gemaakt van meningen van de geraadpleegde experts om hun standpunt te ondersteunen. Argumenten (ook van de geraadpleegde experts) die de visie van de heer Blok ondersteunen, zijn niet aan de orde geweest.

Vraag 1: Graag een reactie en motivering.

Vraag 2: Hoe heeft het LOWI de heer Blok, die in de praktijk werd beschuldigd door de twee wetenschappers van instituut X, de mogelijkheid gegeven om inhoudelijk weerwoord te bieden?

Vraag 3: Hoe heeft het LOWI uitspraken van de experts, die de visie van de heer Blok ondersteunen, aan de orde laten komen en meegenomen in de oordeelsvorming van het LOWI?

- c. De klacht die de twee wetenschappers van instituut X bij het LOWI hebben ingediend, is gericht op de kwalificatie in het oordeel van de Universiteit Utrecht d.d. 12 september 2013. Daarmee is formeel de Universiteit de aangeklaagde partij in het onderzoek door het LOWI. In de praktijk staat echter (ook) de wetenschappelijke integriteit van de heer Blok in het onderzoek ter discussie en daarmee is hij onderwerp van het onderzoek.

Vraag 4: Hoe heeft het LOWI de belangen van de heer Blok in dit onderzoek geborgd?

- d. Het LOWI heeft voor zijn onderzoek de heer Smink geraadpleegd. Zijn onderzoek en ook zijn mondelinge beweringen waren van belang in het onderzoek. De heer Smink is belanghebbende in dit dossier.
- e. Verder viel de Nationale ombudsman op dat een van de commissieleden, de heer ....., is verbonden aan de Universiteit Utrecht.

Vraag 5: In welke hoedanigheid heeft het LOWI de heer Smink geraadpleegd?

Vraag 6: Hoe heeft het LOWI een onpartijdige beeld- en oordeelsvorming geborgd?

Nagezonden vragen

- Wanneer en op welke wijze heeft het LOWI de heer Blok geïnformeerd over de klacht van de twee wetenschappers van instituut X en zijn rol en mogelijkheden daarin?
- Het LOWI heeft op 3 december 2013 een aanvullende klacht van (een van) de twee wetenschappers van instituut X ontvangen over onregelmatigheden in het artikel in Cell 2012. Heeft het LOWI de heer Blok hiervan op de hoogte gesteld, zo ja wanneer was dit?
- Het LOWI heeft een informatief gesprek gevoerd met de heer Smink in zijn hoedanigheid van onderzoeksleider van het betreffende wetenschappelijke onderzoek en als hoofd van de afdeling waar het onderzoek heeft plaatsgevonden. Op welke datum vond dit gesprek plaats?
- Het LOWI heeft de door de CWI/UU geraadpleegde experts zelf met een aantal specifieke vragen benaderd. Wanneer heeft het LOWI dit gedaan? Heeft het LOWI de heer Blok hierover geïnformeerd? Wanneer?